

Σέργκει Σεργκέγεβιτς Προκόφιεφ (1891-1953)

Ρώσος συνθέτης, πιανίστας και μαέστρος. θεωρείται ένας από τους πιο γνωστούς συνθέτες του 20^{ου} αιώνα, που συνέθεσε διάφορα είδη μουσικής όπως συμφωνίες, κοντσέρτα, σονάτες, σουίτες, όπερα, μπαλέτα, μουσική για ορχήστρα και μουσική δωματίου. Ανάμεσα στα πιο γνωστά του έργα συγκαταλέγονται το μπαλέτο *Ρομέος και Ιουλιέτα* και ο *Πέτρος και ο Λύκος*.

Γεννήθηκε στην Ουκρανία η οποία εκείνη την εποχή ήταν μέρος της Σοβιετικής Ένωσης. Από μικρή ηλικία έδειξε μια ιδιαίτερη κλίση στη μουσική. Το 1914 ο Προκόφιεφ αποφοίτησε από το Ωδείο αλλά κατά την διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου προκειμένου να αποφύγει την επιστράτευση επέστρεψε στο Ωδείο, για να σπουδάσει εκκλησιαστικό όργανο. Το 1918 υπό το νέο καθεστώς αστάθειας στην Ρωσία, αποφάσισε να φύγει για τις Ηνωμένες Πολιτείες. Εκεί οικονομικές δυσκολίες και έτσι τον Απρίλιο του 1920 έφυγε για το Παρίσι. Στο Παρίσι παρουσιάστηκαν αρκετά από τα έργα του.

Το 1935 ο Προκόφιεφ επέστρεψε μόνιμα στη Σοβιετική Ένωση. Εκείνο τον καιρό η επίσημη σοβιετική πολιτική απέναντι στην μουσική άλλαξε. Ιδρύθηκε ένα ειδικό γραφείο, η «Ένωση Συνθετών» προκειμένου να παρακολουθεί τους συνθέτες και τις δημιουργίες τους και περιορίζονται τις εξωτερικές επιρροές. Όλα αυτά απομόνωσαν τους σοβιετικούς συνθέτες από τον υπόλοιπο κόσμο. Και ο Προκόφιεφ και ο Σοστακόβιτς υπέστησαν αυστηρό έλεγχο για «φορμαλιστικές τάσεις.» Αναγκασμένος να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες, συνέθεσε «τραγούδια για τις μάζες», χρησιμοποιώντας στίχους από εγκεκριμένους σοβιετικούς ποιητές. Την ίδια περίοδο συνέθεσε και μουσική για παιδιά.

Όταν έγινε η γερμανική εισβολή στην Ρωσία το 1941 μεταφέρθηκε μαζί με μεγάλο αριθμό καλλιτεχνών, στον Καύκασο όπου συνέθεσε το δεύτερο κουαρτέτο εγχόρδων του. Το τέλος του πολέμου είχε αποτέλεσμα το Κόμμα να σκληρύνει την κυριαρχία του στους καλλιτέχνες. Η μουσική του Προκόφιεφ θεωρήθηκε σοβαρό παράδειγμα φορμαλισμού, και χαρακτηρίστηκε «αντιδημοκρατική». Ένα τμήμα του έργου του απαγορεύτηκε, ενώ τα περισσότερα θέατρα και αίθουσες συναυλιών δεν δέχονταν να παίξουν καθόλου την μουσική του, δημιουργώντας του έτσι σοβαρά οικονομικά προβλήματα. Οι παραστάσεις για τις τελευταίες του όπερες ακυρώθηκαν από το θέατρο Κιρόφ. Όλη αυτή η κατάσταση σε συνδυασμό με την κατάσταση της υγείας του, τον έκαναν να αποσύρεται όλο και περισσότερο από την ενεργό μουσική ζωή. Οι γιατροί του συνέστησαν να περιορίσει τις δραστηριότητές του.

Ο Προκόφιεφ πέθανε στις 5 Μαρτίου του 1953, την ίδια ημέρα με τον Στάλιν. Ζούσε δίπλα στην Κόκκινη Πλατεία και για τρεις ημέρες εξαιτίας του πλήθους που είχε συγκεντρωθεί για να θρηνήσει τον Στάλιν, ήταν αδύνατο να μεταφερθεί η σωρός του στα γραφεία της Ένωσης Σοβιετικών Συνθετών για να γίνει η κηδεία.

Ο Πέτρος και ο Λύκος

Ανάμεσα στα πιο γνωστά έργα του συμπεριλαμβάνεται και *Ο Πέτρος και ο Λύκος* το οποίο έγραψε το 1936. Πρόκειται για ένα παραμύθι για παιδιά σε μουσική και κείμενο του ίδιου του δημιουργού. Στο έργο υπάρχει αφήγηση συνοδευόμενη από ορχήστρα: κάθε χαρακτήρας του έργου αντιπροσωπεύεται από ένα μουσικό μοτίβο⁵ και από ένα όργανο ή από μία κατηγορία οργάνων. Τα όργανα που αντιστοιχούν σε κάθε χαρακτήρα είναι:

Πουλί: φλάουτο

Πάπια: όμποε

Γάτα: Κλαρινέτο

Παππούς: Φαγκότο

Πέτρος: έγχορδα

Λύκος: 3 κόρνα

Κυνηγοί: τύμπανο και γκραν κάσα

Το συγκεκριμένο έργο έχει μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες και το 1946 η Walt Disney μετέφερε την ιστορία σε ταινία κινουμένων σχεδίων.

Υπόθεση του παραμυθιού:

Ο Πέτρος ζει με τον παππού του σε ένα σπίτι στο δάσος. Μια μέρα, που ο πάππους κοιμάται, ο Πέτρος, παρακούει την εντολή του και βγαίνει μαζί με την πάπια και την γάτα στο δάσος. Ο παππούς που στο μεταξύ ξυπνάει προειδοποιεί τον Πέτρο για τον λύκο, εκείνος ωστόσο του λέει πως δεν φοβάται. Ένα πουλί τσακώνεται με την πάπια και ο λύκος που εμφανίζεται βρίσκει την ευκαιρία και καταβροχθίζει την πάπια. Ο Πέτρος βοηθάει τους κυνηγούς που καταφτάνουν να πιάσουν τον λύκο.

Διδακτική αξία: τα παιδιά μαθαίνουν για τα όργανα της ορχήστρας, τις διαφορές τους ως προς το ηχόχρωμα, το τονικό ύψος, τη δυνατότητά τους να αποδώσουν με διαφορετικό ξεχωριστό τρόπο διάφορα στοιχεία της μουσικής πχ την ένταση.

⁵ Μουσικό μοτίβο είναι μερικά μέτρα τα οποία σχηματίζουν μια μελωδία η οποία αντιστοιχεί σε έναν χαρακτήρα, μια ιδέα, ένα αντικείμενο. Όταν γίνεται αναφορά στο κείμενο ή όταν εμφανίζεται ο χαρακτήρας/ιδέα/αντικείμενο τότε ακούγεται και το μουσικό μοτίβο.

Παράλληλα μαθαίνουν ότι είναι απαραίτητο να υπακούουν στους μεγαλύτερους τους που λόγω πείρας γνωρίζουν περισσότερα για τη ζωή. Μαθαίνουν, επίσης, ότι η συλλογική προσπάθεια έχει καλύτερα αποτελέσματα, όπως του Πέτρου που έπιασε το λύκο μαζί με το πουλάκι. Μαθαίνουν να αγαπούν και να σέβονται τα ζώα και οποιαδήποτε πηγή ζωής πάνω στη γη (γι αυτό και στο παραμύθι ο λύκος δεν σκοτώνεται αλλά μεταφέρεται στον ζωολογικό κήπο). Είναι πολύ σημαντικό να μάθουν να φροντίζουν τον εαυτό τους και να αντιμετωπίζουν τις καταστάσεις που τους συμβαίνουν ψύχραιμα και χωρίς φόβο.

Πορεία διδασκαλίας: Πρώτα παρουσιάζουμε τους χαρακτήρες της ιστορίας με τα ιδιαίτερα μουσικά τους μοτίβα και εικόνες των οργάνων που την εκτελούν. Έπειτα έχουμε ακρόαση όλου του έργου, πιθανή παρουσίαση των εικόνων των οργάνων όταν παρουσιάζονται οι διάφοροι χαρακτήρες. Μετά δραματοποιούμε την ιστορία: τα παιδιά κινούνται σύμφωνα με την αφήγηση και τα μουσικά μοτίβα. Στην αρχή όλα τα παιδιά μιμούνται τον κάθε χαρακτήρα. Σε ένα επόμενο στάδιο είναι δυνατόν να γίνει επιλογή χαρακτήρων και να έχουμε μια τελική δραματική παρουσίαση του έργου με τους χαρακτήρες και τις διάφορες σκηνές που παρουσιάζονται στην πλοκή του.

Δραστηριότητες:

- Ακούμε ή βλέπουμε το παραμύθι,
- Μαθαίνουμε για τα ζώα και τα μουσικά όργανα της ορχήστρας
- Ζωγραφίζουμε τα ζώα και τα όργανα της ορχήστρας
- Φτιάχνουμε μάσκες ζώων
- Μίμηση των ζώων (κίνηση, ήχος)
- Ενεργητική ακρόαση: ακούμε τα μουσικά όργανα και τα αναγνωρίζουμε
- Δραματοποιούμε εικόνες από το παραμύθι

Άραμ Ίλιτς Χατσατουριάν

Σοβιετικός συνθέτης Αρμένικης καταγωγής, διευθυντής ορχήστρας, παιδαγωγός, μουσικός της Σοβιετικής Ένωσης. Γεννήθηκε στην Τιφλίδα της Γεωργίας το 1903 και πέθανε στη Μόσχα το 1978. Στην εποχή του Β' Παγκοσμίου Πολέμου ο Χατσατουριάν συνέθεσε τη 2η Συμφωνία (1943), μια ηρωική, τραγική εποποιία που εξέφρασε την ιδέα του απελευθερωτικού αγώνα του λαού. Μερικά από τα πιο γνωστά του έργα είναι το μπαλέτο *Γκαγιανέ* (Gayane, 1942) που περιλαμβάνει